

Însemnații

De George Schimmerling

Despre Holocaust am învățat pentru prima oară în clasa a cincea. Bine, nu chiar despre Holocaust, cuvântul ăsta nu l-am auzit niciodată, ci despre Al Doilea Război Mondial. Nu chiar despre tot războiul mondial, ci mai ales despre ultima parte a lui, cea începută cu Insurecția Națională Antifascistă și Antiimperialistă înfăptuită de Partidul Comunist și pe care o sărbătoream în fiecare an în august într-o sărbătoare mare, care începea cu o defilare și se încheia cu niște mititei. Știam eu că în ziua aia ne eliberasem de *sub jugul fascist* și scăpasem din *ghearele naziștilor*.

Nu prea știam eu exact cum arată jugul fascist. Dacă seamănă cu jugul de la plug unde își înhăma moș Ion boii, când ieșea cu ei dimineața pe câmp la arat sau era mai încheștat ori poate mai slobod, în schimb știam că dacă s-ar putea să întâlnesc un nazist undeva, îl voi recunoaște imediat doar privindu-i mâinile.

Nici la noi în casă nu se vorbea despre Holocaust. Auzisem eu ceva de la alții, despre comunități întregi care nu apucaseră să se elibereze de sub jugul fascist, căci fuseseră decimate și duse ca vitele la abator. Holocaustul din capul meu, mi se părea ceva care nu ține de oameni. Ar trebui predat la lecția de zoologie.

Pe urmă ne-a vizitat o rudă mai îndepărtată care - așa se spunea - scăpase din ghearele naziștilor - ascunsă într-un coșciug. Nu scăpase chiar de tot, ceva în mintea ei se încheșosase pe veci. Am auzit că fusese în tinerețe o femeie foarte deșteaptă, voise să se facă avocat, dar visul i se năruise și din ea rămăsese doar o umbră de om, despre care era mai bine să nu se vorbească în fața copiilor. Dar noi copiii nu prea înțelegeam. Poate avea și ea vreo vină în toate astea, dacă jugul fascist e greu de identificat, măcar ghearele naziștilor ar fi trebuit să le vadă.

Apoi am plecat. Mătușa mea din Israel, pe care eu o cunoșteam prea puțin, scăpase și ea din ghearele naziștilor. Fuseseră ridicați în Subotica împreună cu toată familia și suiți în tren, doar că vagonul lor fusese decuplat. Uneori între viață și moarte se află doar un cârlig. Ea nu povestea despre asta, de fapt nici prietenele ei cu istorii asemănătoare nu povesteau. Era o vreme atunci imediat după război când și israelienii construiau omul nou, sabrul care va înflori deșertul, iar cei care veniseră din Europa cu capetele lor plecate și experiențele lor triste îi cam încurcau. Acolo ea l-a cunoscut pe unchiul meu, venit din Lugoș în 1941, la bordul unui vas de

imigranți. Împreună au început o viață nouă într-o țară căreia atunci încă îi zicea Palestina. Nu au luat-o de la zero. Au luat-o de la minus. Au întemeiat o familie exemplară, au crescut doi băieți și apoi, când s-au mai liniștit un pic, au deschis un mic birou de traduceri și stenografie. Acest mic birou avea să devină în câțiva ani cea mai mare companie de profil din Israel. Primul lor proiect important a fost procesul lui Eichmann din 1961. În camera din spate mai aveau și poze din timpul

Adolf Eichmann. Un funcționar conștiincios. Cu mâinile acestea a semnat trimiterea a 500.000 de evrei unguri către camerele de gazare.

procesului. Le-am privit cu atenție. Nu mă interesau detaliile tehnice. Nu mă preocupau figurile obosite ale martorilor. L-am observat doar pe Eichmann din spatele cuștii de sticlă. Mai exact i-am privit mâinile. Le-am privit îndelung. Nu, nu avea gheare. Avea chiar niște mâini foarte îngrijite de funcționar meticulos. Banalitatea răului, cum avea să spună mult mai bine decât mine, Hanna Arendt, o femeie cu minte de bărbat, cum se zicea atunci când oamenii încă mai erau un pic misogini.

De la biroul lor elegant din Tel Aviv trebuia să iau un autobuz spre hotelul unde locuiam provizoriu. Autobuzul 4 e cel care traversează

Tel Avivul în lung și în lat. Niciodată nu știam exact stația unde trebuia să cobor. Noroc că domnul acela în vârstă care stătea atunci pe scaunul din dreapta mea vorbea engleza. Am intrat în vorbă, i -am spus că sunt doar de două săptămâni în țară, sunt ole hadash – așa le spunea în ebraică noilor imigranți. M-a întrebat dacă îmi place Israelul. O foarte mult îmi place i-am spus eu cu experiența celor două săptămâni. Ce îți place cel mai mult? - A vrut el să știe. Cel mai mult îmi place că aici pot găsi banane fără să stau la coadă -i-am răspuns repede. Pentru mine atunci în prag de 1989 libertatea avea gust de banane. Bătrânul a zâmbit. În autobuz se făcuse deja frig. Un vânt rece venea dinspre Mediterană. Omul s-a ridicat ca să închidă geamul. Și atunci i-am văzut mâna. Numărul acela tatuat pe antebrațul stâng nu lăsa loc de îndoială. Și dintr-o dată, lucrurile s-au reșezat în capul meu. Am simțit o imensă stinghereală. Căci oricâte privațiuni am fi îndurat noi în regimul comunist nimic nu se compară cu cele prin care trecuse el acolo în lagărul nazist. De atunci am încetat să mai caut *ghearele*

naziștilor căci am înțeles că cei însemnați pe viață nu vor fi niciodată opresorii, ci ceilalți, cei aflați vremelnic de partea greșită a istoriei. Călăii lor în schimb își vor găsi întotdeauna justificarea care îi va exonera în propriile conștiințe, căci ei doar au executat niște ordine. Dacă nu ar fi fost ei s-ar fi găsit alții. Atunci când un regim criminal a hotărât să se debaraseze de cei care nu-i conveneau a știut că are pe cine conta. Nu doar prostia omenească e infinită ci și ticăloșia. Parafrazându-l pe Tolstoi aș zice că toți tortionarii sunt la fel. Însemnații în schimb își poartă suferința fiecare în felul său, pe cont propriu, scrijeliiți pe trup dar mai ales pe suflet până la capătul vieții.

Omul acela din autobuz m-a învățat pe mine o lecție de istorie mai valoroasă decât toate cele învățate în școală, fără să spună o vorbă. Atunci am înțeles – dincolo de cinismul care mă mai lovește uneori când văd lucruri care nu îmi plac – de ce e bine ca evreii să aibă o țară a lor. Chiar și dacă în acea țară nu s-ar fi găsit banane.

Și tot din acea zi am încetat să mai folosesc metafore în legătură cu Holocaustul. Realitatea pură, chiar fără înflorituri ori figuri de stil, e și așa destul de copleșitoare.